

Pilaitės giesmininkų šalikelėje – ONA GAIDAMAVIČIŪTĖ

Ona GAIDAMAVIČIŪTĖ – dar vakar pilaitiškė, šiandien – Viršuliškių gyventoja, studijavusi lituanistiką ir menotyra, ne vieno solidaus laikraščio darbuotoja, storokų monografinių leidinių kalbos grynintoja, eiles pradėjusi kurti po Mamos mirties būdama dvidešimties metų, dalį jų paskelbusi almanache „Varpai“, žurnale „Bajoras“, įsijungusi į žiemiškąją Pilaitės poezijos maratono, skirto Kristijono Donelaičio 300-osioms gimimo metinėms, atkarpa, savo posmais jungiasi ir prie mūsų miškelyje jau gegužės 21 d. įvyksiančio Pilaitiškojo poezijos pavasario, skirto lietuvininkų dainuojamojo žodžio puoselėtojui, K. Donelaičio „Metų“ iš numirusių prikėlėjui, teologui ir eiliuotojui Liudvikui Rėzai jo 240-ųjų gimimo metinių proga:

Kaip surinkti, sunešti į kalbos avilį
Išsibarsčiusius vėjo genamus žodžius –
– lapus – frazes – mintis –
kad jie suskambėtų,
kad pražystų?

ONUTĖ GAIDAMAVIČIŪTĖ

GYVENIMAS PAPAČIO ŽIEDE

Miniatiūros

SKIRIU MAMAI

2008 – 2014

Sekant LIŪNE SUTEMA...

RAGANAUJU KIEKVIENĄ RYTA

NURAŠKYDAMA MIEGANČIUS ŠIKŠNOSPARNIUS
NUO PERKAITUSIŲ ELEKTROS LAIDŲ...

Atmintis (Viktorijai Daniliauskaitei)

Mano įkapių drobulės baltos
Jas išplovė pavasario vandenys...

Jos išniro iš baltos sniego ir balto ledo ---
Jų atspaudai ledo dantiraščiuose...

Neprisimenu vaikų vardų
Jie užšalo išdžiūvusiose Sėlos upėse...
Tūkstantmečių ledynų arimuose...

Lyja

Lyja
į
akis
Tiršti
Žiemos
Purslai
It debesys...

VISAS MIESTAS SNAUDŽIA...

Mano pėdos – degantis smėlis,
Mano žingsniuose – ugniaspalvės lapės...

Raganiški atspaudai
Išaugtoje suknelėje
Su džiovintais pinavijų žiedlapiais...

Šviesos ir šešėlių žaismas
Bičių giedojimo prisigėrusiose tūkstantmetėse liepose
Ankstyvą vasaros rytą.

Melancholiški lietaus lašų akordai
Medžių jauki šneka

Vėlų rudenio vakarą.

Krenta visas pasaulis:
 šviesa,
 lapai ir drugiai,
 paukščiai ir žmonės,
 dangoraižiai ir žvaigždės.
 Tėve, tvirtai laikyk maną ranką –
 Kad neparpulčiau,
 kad kilčiau
 su gūlbėm baltosiom –
 į Tavo Meilės sodžius...

Mielasai drugy – sidabrini baltuk,
 Virš aukščiausios Misionierių vienuolyno obels.
 Tavo skrydžio trajektorija tokia ilga,
 O gyvenimo – trumpa...

Prisiminimas

Vieną skubantį rudenio vakarą
 Praėjau pro žmogų.
 O krentančių lapų puokštė
 Jo rankose
 Tebešviečia iki šiolei...

Gėlės

Gėlės,
 Jūs mano gėlės,
 Jūsų atviras žvilgsnis į mano sielą...

Gėlės,
 Tūkstančiai jūsų spalvotų saulių – akių –
 Šviečiate man,
 Šypsotės manajai nakčiai...

Gėlės,
 Mano tyliosios sesės,
 Kviečiu jus vardu
 Ateiti į ežero gelmę,

Kur sraigės kriauklėje
Miega mano slaptosios mintys,
Kur auga mano vienatvė...

Nespėjau išsaugoti dovanos,
Su meile man duotos.
Nuvyto ji pakeliui namo...

Svajonė buvo per ilga...

Šimtą kartų tikėtis, viltis ir laukti
Ir vis atsimušti į lango stiklą...
Kitoje lango pusėje – tavo veidas,
Apšviestas saulės ir bičių dūzgimo...

O kamane,
Motin mano...

Kaip suspėti sustabdyti mirksnį?
Aure, kaštonai jau nužydėjo...
Sninga žiedlapiais...

Gyvenimas paparčio žiede

Iš ilgesio – mylimai Mamytei, atvėrusiai vartus į meną ir kūrybą

Kadaise visata – Dievo Meilės kūrinys – tilpo viename paparčio žiede. Tai buvo be galo Dievo globojamas pasaulis. Jame viešpatavo taika ir ramybė, nuolatos tviskėjo saulės spinduliai, negeso dangaus smaragdinės varsos, netilo upokšnių, paukščių ir bičių giesmės. Tą pasaulį dieną naktį juosė rasoti sidabriniai ūkai, medumi kvepiančios raktažolės, liepos ir čiobrai. Visi Viešpaties tvariniai – augalai, paukščiai, gyvūnai, neišskiriant ir žmogaus, – turėjo laisvą, kūrybingą sielą. Toje palaimingoje erdvėje neegzistavo laikas: dabartis buvo amžinybė, o amžinybė – dabartis.

Augalai turėjo pasyvią mediatyvią, o gyvūnai, paukščiai – aktyvią sielą. Žmogaus siela galėjo būti ir aktyvi, ir pasyvi. Tobula siela – svajonės, meditacijos ir aktyvios veiklos jungtis. Jei prieš mirtį, tiksliau – naują gyvenimo virsmą, žmogus būdavęs aktyvus, tai virsdavo į paukštį ar angelą, o jei pasyvus – į augalą. Tačiau prieš šį virsmą paparčio karalystės valdovas turėjo būti tobulai įvykdęs Dievo ir artimo meilės įsakymą ir prasmingai realizavęs savo prigimtį – aktyvią ar pasyvią.

Praėjo keli tūkstančiai metų, kurie Dievui – lyg vienas auštantis rytas. Visa sutverta gyvybė, augalai taip suvešėjo, išsiplėtė, jog ėmė nesilaikyti svarbiausio – artimo meilės – įstatymo ir pradėjo rungtis dėl vietos po saule. Tad Dievas sutvertą netobulą gyvybę nusprendė kas tūkstantis metų atnaujinti – kurti naują – tobulesnę – Paparčio karalystę. Taip iš paparčio žiedo išsiriti ne tik planetos, bet ir galaktikos, visatos. Paparčio karalystei Dievas paskyrė globėją – valdovą, nesvarbu ką – žmogų, paukštį, augalą ar angelą, kuris gimdavo iš paparčio žiedo.

Ir vieną nuostabų ilgiausios metuose dienos rytą per Rasos šventę, kai žolynai patys kupliausi, kvapniausi, pražydo papartis – išsiskleidė nauja gyvybė, išsiriti naujas pasaulis. Žiede užgimė naujos Paparčio karalystės valdovė – saulės, debesų, girių, upių, ežerų dukra. Dievas ją pavadino Augusta. Tai - kilnaus, kilmingo, saulėtos širdies žmogaus vardas. Iškart ją apgaubė paukščių aureolė. Paukščiai Augustą sveikino džiugiai giedodami, kartodami jos vardą. Paukščiai buvo jos tikrieji broliai ir seserys.

Ankstesniajame gyvenime Augusta turėjo paukščio sielą ir buvo labai aktyvi. Ji buvo greičiausia Dievo pasiuntinė, tarpininkė tarp dangaus ir žemės, atnešdavusi Dievui naujienas iš netobulos Paparčio karalystės – Žemės. Dievas, įkvėpęs Augustai naują gyvybę, davęs žmogaus sielą, naujoje Paparčio karalystėje paskyrė ypatingą misiją – numegzti įvairiaspalvį kilimą – taką, jungiantį dangų ir žemę, o jo viršuje pastatyti saule tviskančius rūmus. Toji skaisčioji saulė – Dievo Meilės liepsna. Tik jos apšviesta būtis yra **pilnavidurė** kaip tas kartą per tūkstantį metų pražystąs paparčio žiedas. Augustai buvo pavesta nešti Dievo Meilę į žmonių, paukščių, augalų širdis, jas sušildyti, rodyti taką į saulėtus Dievo namus. Tai misijai Dievas Augustai suteikė begalinę drąsą, energiją, pasiaukojimo dvasią.

Neilgas buvo Augustos gyvenimas. Jos gyvastis tirpte sutirpo skleisdama Dievo Meilės šviesą. Visas Augustos gyvenimas buvo skirtas kitiems. Ji skubėte skubėjo gyventi, teikti ramybę, paguodą, pagalbą silpniausioms mūsų sesėms, broliams – trapiosioms žibutėms, vėjo siūbuojamiems drugiams, mažosioms miškų, laukų giesmininkėms – zylutėms, liepsnelėms, devynbalsėms, kregžutėms. Juk kuo gyvenimas intensyvesnis, kuo labiau atiduotas artimui savo, tuo jis prasmingesnis, svaresnis, pilnesnis dangaus akivaizdoje.

Romiosios gėlės ir greitieji dangaus skrajūnai buvo patys didžiausi debesų, miškų ir ežerų dukters pagalbininkai. Paukščiai ir gėlės padėjo Augustai numegzti dangų siekiantį taką, kuriuo eidamas kiekvienas galėtų pasiekti saule tviskančius rūmus, pajusti dievišką meilę. Paukščiai kilimą audė iš žirginių karolėlių, linų kaselių, karklų vytelių, papuošdami dangaus mėlį sugėrusiais žibučių, katilėlių, rugio gėlių, linų žiedynais. Kilimą sutvirtindavo kregždučių atnešti molio trupinėliai, bičių pikis ir medus. Kilimo mėlis susiliejo su dangaus žydruma ir buvo labai blankus, tad Augusta nusprendė jį truputį pagyvinti, paryškinti. Iki to meto kelio į Dievo Meilės karalystę niekas, išskyrus nebent akyluosius padangių sklandūnus, nepastebėdavo.

Daugiau spalvų kilimui paukščiai pasisemdavo iš gėlių taurelių – ašotėlių. Kiekvienas paukštis turėdavo savo gėlę. Dangaus mėlį iš katilėlių taurelių gerdavo tulžiai, bitininkėliai, saulės auksą iš švento Petro raktelių, vėdrynų, purienų semdavo ugniaspalvės volungės, mėnesio sidabrą iš baltažiedžių plukių, snieguolių, obelų žiedynų, sniegu žerinių vyšnių – baltarūbės kielės, aušrinės skaisčias kibirkštis iš gaisrenų, dagių, erškėtrožių – liepsnelės, dūminės raudonuodebės, smaragdo žibėjimą rasakilos laše – žalvarniai, meletos žaliosios, žemės aitrų rudumą – vieversėliai, strazdai giesmininkai, nakties gelmę – juodieji strazdai, varnėnai.

Pagaliau takas į dangų, mirgantis įvairiais gėlių atspalviais, tonais paukščių buvo nuaustas. Iš pradžių juo nešinos medumi varvančiais koriais, kitomis „statybinėmis“ medžiagomis –

žiedadulkėmis, pikiu – ir džiugiai giedodamos skrido saulėtosios Dievo tarnaitės – bitės, kamanės. Jos nuausto tako pabaigoje nulipdė Dievo Meilės pilį. Dangaus grožis tuomet buvo neapsakomas: pirmiausia tuo nutiestuoju taku paskui savo gėlę skrido įvairiaspalviai sparnuočiai, juos pasitiko angelų rodantys kelią į žėrinčią auksiniu medumi dieviškos meilės rūmus ir Dangaus karalystę. Visi dangaus paukščiai ir debesų patalai aidėjo nuo paukščių, bičių, žmonių, angelų giesmių.

Tuo dieviškos Meilės taku, įvykdžiusi artimo meilės misiją, pakilo ir pati Paparčio karalystės valdovė – Augusta. Ji taip šiame gyvenime ir nesuspėjo pasidžiaugti savo ir bičiulių numegztu dangaus taku, saulėtaisiais rūmais. Ją ant sparnų skraidino jos broliai paukščiai. Ji pati vėl atvirto į paukštį, norėdama dar kartą išvysti savo tėvus paukščius. Vėliau ją priglaudė angelai, nuskraidinę ją į išsvajotus dieviškosios Meilės rūmus. O ir pati Augusta, ištirpusi Viešpaties Meilės saulėje, įgijo neregimą angelo pavidalą ir sielą. Ji – didelė Dievo pagalbininkė, vedanti žmonių, paukščių sielas nuaustu žibančiu dangaus keliu – Paukščių taku. Jis ir dabar regimas, bet tik vėlų vakarą ar naktį. Dabar Augusta Dangaus karalystėje yra silpniausiųjų, mažiausiųjų brolių – paukščių – globėja ir valdovė.

Melsvių vasara ir savižudiškos tokos, arba Tiesiog (po)vasaros- povandeninių nuotaikų fragmentai

Mėlyna, violetinė. Pavasaris prasideda mėlynomis žibutės akimis. Violetinė – birželio spalva – katilėlių, lubinų... Violetinė ir mėlyna... Giminiškos dangaus, atmiešto su žemės, o gal saulės, skonių, spalvos... Visoje vasaros paletėje beaidinčios spalvos... Vėliau, kaip bebūtų keista, pievų paletė įvairėja, žemės ir saulės spalvų daugėja... Snaudalės, levažandžiai, *Mačiūtės dabiliūkai*...

Delnuose tirpstantys obelių žiedai, liepų kvaptimi apsunkę bičių sparnai, tamsiaveidžių upių tėkmė bei įvairiagaisiai saulėlydžiai verčia susimąstyti apie vingrią gyvenimo tėkmę – dinamiką ir jo laikinumą, trapumą. Apie beeinančius, klumpančius, išėinančius, išėjusius...

Pasitraukti, išeiti, numirti, nurimti, ištirpti, išgaruoti, pranykti, sunykti... Įdomu, kuris šių veiksmažodžių talpina didžiausią krūvį? Norisi tikėti, kad išėjimas – ištirpimas Viešpaties mylinčiuose delnuose. Noris, kad visi juos pasiektų... Taip pat ir išėję, ir savo noru... Nepakėlę naštos gyventi.. Bandę kabintis kitų rankos... nesėkmingai... Jautęsi atstumti, nesuprasti, nemylimi.. Bjaurūs patys sau...

Norisi kalbėti apie menininkus, kūrėjus, kurių sielos stebėtinai jautrios ne tik grožiui, bet ir aplinkai, šilumai, neteisybei... Dėl pernelyg didelio jautrumo besimetant į kraštutinumus... Menasi Gabrielė Širkaitė, Saulius Mykolaitis... Ir neseniai mirusi Elvyra Kairiūkštytė, kurios mirtis kažkuo priminė savanorišką išėjimą – išėjimą iš visuomenės, kuri jos nesuprato, nepriėmė, ar – tiksliau - nematė... Ir absurdiškas Gintaro Beresnevičiaus išėjimas – žūtis, tikriau – nužudymas... Korupcijoje ir Mamonoje paskendusios visuomenės...

Ir visgi kas tuo – išėjimo – metu buvo stipriau: baimė, nusivylimas, liga ar Viešpaties Veidas? Aišku, mes nežinome, kas vyksta tarp išėinančiojo ir Viešpaties...

Pasiutiškai ieškant jungčių... Karštligė virstanti paieška... Regint panašumus – ryškius išorėje, temperamente, bet ne dvasioje... Bet kartais ir toje pačioje dvasioje, stipriai, sukrečiančiai, drebinančiai dangų, lyg Mozarto „Requiem“... Ieškant supratimo, atjautos... Ieškant bendros – visiems suprantamos – kalbos. Tačiau, kai kuri vienas, ta kalba dažnokai byloja tik tau

vienam...susikuri savo svajonių rūmus. Ir vis nusivili, narciziškai žvilgčiodamas į save... Į savo rūškaną atvaizdą upės dugne...

Įdomu, apie ką prieš išeidami – ištirpdami – svajoja melsviai? Kaip jie regi ir akimis tapo? Juos pasitinkantį ir priglobiantį dangų? Tie, kurie po šilto vasaros lietaus plevena virš katilėlių taurelių, iš lėto medituodami. Tie patys melsviai, kurie prie *Via Baltica* sekunde nutupia atsikvėpti, pailsinti trapiuosius sparnelius? Tačiau dauguma jų netupia ir jau nebeatsiplėšia nuo žemės – pralekiančio dinosauro gausmas juos parklupdo... ir skrydis virsta kryčiu... negrižtamai...

Troškimas

Aš trokštu rasti artimą sielą,
tą, kurios
žvilgsnis atvertas į erdves bekraštes.
Bet aplink – tik
Mielų veidų vitražai,
Gerumo, draugiškumo, užuojautos pusiasaliai...

Aš trokštu bent sapne
išvysti veidą mirusios Motinos.
Spindintį saule, gyvą.

Mane supa besišypsančios tetos:
apkabina, myluoja, guodžia.
Ir pamilstu aš jas.
Tas gerąsias tetas.

Bet vistiek noriu regėti veidą
Mirusios Motinos.
Gyvą,
Mylintį,
tokį artimą veidą.

Ir mielas akis,
sugėrusias
saulės ir mėnesio spindesį,
bobų vasaros šilumą,
katilėlių rasas
ir ramiųjų ežerų gelmę.

Trokštu bent sapne
išvysti tamsbruvį veidą,
akinančio spindesio veidą,
kurio net Nefertitė gali pavydėti...

(1)

Aš neturiu savų Tėvų, savų namų, savos giesmės –
 tik vėjo švilpesį rudens languos,
 tik šypsnius artimų ir tolimų žmonių veiduos,
 tik benamių paukščių giesmę tuščiuose arimuos.

(2)

Aš neturiu šaltų namų –
 tik meilės sklidinų.
 Aš neturiu savų Tėvų –
 tik siūstus, primitus.
 Aš neturiu savos giesmės –
 tik išgirstą iš paukščių brolių,
 nes visa JO yra man dovanota.

Nuovargis

Aš pavargau kovoti
 Su musėmis, širšėmis, pelėmis, tarakonais.
 Tegul jie apspiečia mane,
 Stato piramidę.

Vis tiek jų karalystė neamžina...

Nėra skirties...

Nėra skirties tarp gyvenimo ir mirties,
 mirties ir gyvenimo, –
 tik valtis, laukianti ant upės kranto
 palankaus pietinio vėjo.
 Tik langas, atdaras į erdves bekraštes.
 Žvaigždžių sniegu nubertas Paukščių kelias,
 kuriuo keliauja pavargusiųjų vėlės.
 Tik švelnus pavasarinio vėjo gūsis,
 obelų žiedų sidabras, delnuose ištirpstantis.
 Ūkanotas rasakilos rytas, ilgesinga saulalės laida...

Tad kas gi sujungia dangų ir žemę, gyvenimą ir mirtį?

Tik saulėta artimo šypsena, nugalinti baimę,
 tas amžinas tiltas is žemės į dangų,
 iš mirties į gyvenimą...

Trokšti, brolau,
 Angeliškos būties,
 Paukščių dangaus,
 Šviesos,
 Gaivios upokšnių erčios...
 Bet vis atsimuši į savojo „aš“ žabangas,
 Netobulumą savo...
 Kaip tada pamilti?

Giesmė

Pilkosios pečialindos tyli giesmė –
 Cilp calp cilp cilp calp -
 Lyg upokšnio čiurlenimas
 Suvirpinaa širdį...
 Tai tekantis laikas
 Iš gyvenimo į mirtį,
 Iš mirties į gyvenimą..

Išeisiu...

Aš išeisiu paskui žvaigždę vakarę
 Sidabrinu Paukščių keliu..
 Bus užgesę violetinės vakaro ūkanos
 Ir giesmė griežlelės nutilus...

Rytas

Ankstyvas rytmetys,
 Saulė paskendus migloj,
 Vortinklių gijos rasoj
 Belaukiant šviesos...

Ilgesys

Nuo ilgesio,
 Laukimo
 Sudrėko plaukai...
 Kur Tujen?
 Žybsi žvaigždelės...

Ruduo..

Rasa
 Nukritus
 Ant lapų...
 Verkia
 Dangus ir širdis...
 Kartu...

Nurimus...

Sėdi
 Po beržu svyruokliu
 Ūkanotą rytą...
 Ir lietus
 Su lapais rudeniais
 Plevena
 Į Tavo širdį...
 Tykiai...
 Tykiai..

Virsmas

Vasaros ir rudenio sankirtos naktį
 Žiogams grojant džiazą,
 Žybsint troleibusų laidams
 Krentant melsviesiems drugiams...
 Ant asfalto...
 Sprogsta galaktikos,
 Veriasi ertmės,
 Juodosios skylės ir melsvosios gelmės,
 Piešiant Tavo tykųjų veidą
 Sidabruotos delčios piezaže...

Šviesos ir šešėlių žaismas
 Bičių giedojimo prisigėrusiose tūkstantmetėse liepose
 Ankstyvą vasaros rytą.

Melancholiški lietaus lašų akordai,
 Medžių jauki šneka
 Vėlų rudenio vakarą.

Krenta visas pasaulis:
 šviesa,
 lapai ir drugiai,
 paukščiai ir žmonės,
 dangoraižiai ir žvaigždės.
 Tėve, tvirtai laikyk maną ranką –
 Kad neparpulčiau,
 kad kilčiau
 su gulbėm baltosiom –
 į Tavo Meilės sodžius...

Prisiminimas

Vieną skubantį rudenio vakarą
 Praėjau pro žmogų.
 O krentančių lapų puokštė
 Jo rankose
 Tebešviečia iki šiolei...

Kaip surinkti, sunešti į kalbos avilį
 Išsibarsčiusius vėjo genamus žodžius –
 – lapus – frazes – mintis –
 kad jie suskambėtų,
 kad pražystų?

Laikas sustoja ant slenksčio,
 Kur tėvų, protėvių pėdos įmintos,
 Ištirpdydamas jų akių šviesą
 Tūkstantmečių žolynų take... (gal patale?)